

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Підготовки бакалавра

Луцьк – 2025

Силабус вибіркового освітнього компонента «Основи фінансової грамотності дітей дошкільного віку» підготовки бакалавра

Розробник: Алєндарь Н. І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Семенова Н. І.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

(Семенов О. С.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форми здобуття освіти	А Освіта А2 Дошкільна освіта Дошкільна освіта перший (бакалаврський)	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 4
		Семестр 7-ий
		Лекції <u>10 год.</u>
		Практичні (семінарські) <u>20 год.</u> Лабораторні ___ год.
		Індивідуальні ___ год.
		Самостійна робота <u>110 год.</u>
ІНДЗ: немає	Консультації <u>10 год.</u>	
Мова навчання		Українська
		Форма контролю залік

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма здобуття освіти	А Освіта А2 Дошкільна освіта Дошкільна освіта перший (бакалаврський)	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 4
		Семестр 7-ий
		Лекції <u>4 год.</u>
		Практичні (семінарські) <u>6 год.</u> Лабораторні ___ год.
		Індивідуальні ___ год.
		Самостійна робота <u>122 год.</u>
ІНДЗ: є	Консультації <u>18 год.</u>	
Мова навчання		Українська
		Форма контролю залік

II. Інформація про викладача (-ів)

Алендарь Надія Іванівна

Науковий ступінь – кандидат педагогічних наук, доцент

Посада – доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Контактна інформація – 0974532357, Alendar.Nadiya@vnu.edu.ua

Дні занять – [ПС-Розклад v.4.0](#)

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу.

Силабус вибіркового освітнього компонента «Основи фінансової грамотності дітей дошкільного віку» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

У сучасному світі фінансова грамотність є однією з ключових компетентностей, необхідних для успішної соціалізації особистості. Формування основ фінансової культури має розпочинатися з раннього віку, що зумовлює потребу у фахівцях, здатних інтегрувати елементи фінансової освіти в освітній процес закладів дошкільної освіти. Курс є актуальним у контексті реалізації Концепції нової української школи, яка передбачає розвиток життєвих навичок та критичного мислення з раннього дитинства.

2. Мета і завдання освітнього компоненту.

Формування у здобувачів освіти теоретичних знань та практичних навичок щодо організації процесу фінансової освіти дітей дошкільного віку, з урахуванням вікових особливостей, психолого-педагогічних умов та сучасних освітніх тенденцій.

Основними завданнями вивчення ОК «Основи фінансової грамотності дітей дошкільного віку» є:

- Ознайомити студентів з основними поняттями фінансової грамотності, адаптованими до вікових особливостей дітей дошкільного віку.

- Розкрити психолого-педагогічні умови формування фінансової компетентності у дошкільників.

- Проаналізувати сучасні методики, засоби та форми роботи з дітьми щодо фінансової освіти.

- Навчити студентів розробляти освітні програми, заняття, ігрові та проєктні форми діяльності, спрямовані на розвиток фінансової грамотності.

- Сприяти формуванню у здобувачів освіти навичок критичного мислення, творчого підходу та міждисциплінарної інтеграції у професійній діяльності.

- Підготувати майбутніх педагогів до впровадження інноваційних освітніх практик, що відповідають потребам сучасного суспільства.

3. Soft skills: Системне, аналітичне та критичне мислення (здатність знаходити та аналізувати факти, події, зміни, визначати пріоритетні та другорядні елементи у системі); дитиноцетризм у роботі вихователя (сприймання дитини як цінності, розуміння її потреб та швидкий підбір оптимальних педагогічних рішень для їх задоволення); комунікативні навички (готовність до вільної комунікації з учасниками освітнього процесу); навички командної роботи (здатність до роботи з оточуючими людьми, до ведення переговорів, до досягнення компромісів); лідерство (здатність очолити групу, вести її за собою, нести відповідальність за колективну діяльність, у т.ч. за невдачі); креативність (потреба у творчості та естетичний смак); адаптивність та крос-функціональність (здатність адаптуватися до умов, що швидко змінюються та є непередбачуваними, оперативно вирішувати освітні завдання в кризових умовах); емоційний інтелект (здатність розпізнавати емоції у себе та інших людей, розуміння причин зміни емоційного стану, здатність приборкувати емоції).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом інформації: *словесні*: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація, Office 365), пояснення, розповідь, бесіда; *наочні*: ілюстрація, демонстрація; *практичні*: вправи.

- за ступенем керування навчальною діяльністю: *під керівництвом науково-педагогічного викладача*; *самостійна робота здобувачів освіти*: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

4. Структура освітнього компонента.

Таблиця 3
Денна форма

2	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма
---	--------	------	--------	-----------	-------	-------

						контроль/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи розвитку фінансової грамотності населення						
Тема 1. Фінансова грамотність в Україні: стратегія, стандарти.	14	2	2	10		ДС, РМГ, УО, ІРЗ/ 10
Тема 2. Рамка фінансових компетентностей дорослого населення України.	16		2	12	2	ДС, РМГ, УО, ІРЗ/ 10
Тема 3. Рамка фінансових компетентностей дітей та молоді України	16		2	12	2	ДС, РМГ, УО, ІРЗ/ 10
Тема 4. Основи фінансової грамотності: як орієнтуватися у світі фінансів	14	2	2	10		ДС, РМГ, УО, ІРЗ/ 10
Разом за модулем 1	60	4	8	44	4	40
Змістовий модуль 2. Методика формування фінансової грамотності дітей дошкільного віку в умовах ЗДО та сім'ї						
Тема 5. Форми і методи організації освітньо-виховної роботи, що сприяють розвитку фінансової грамотності дітей старшого дошкільного віку	14	2	2	10		ДС, РМГ, УО, ІРЗ/ 10
Тема 6. Роль родини в розвитку фінансової грамотності дитини старшого дошкільного віку	14	2	2	10		ДС, РМГ, УО, ІРЗ/ 10
Тема 7. Мої перші гроші: парціальна програма з розвитку фінансової грамотності та формування фінансових компетентностей у дітей старшого дошкільного віку	14	2	2	10		ДС, РМГ, УО, ІРЗ/ 10
Тема 8. Мої перші гроші: Тематичний блок 1 «Я – кмітливий покупець»	16		2	12	2	ДС, РМГ, УО, ІРЗ/ 10
Тема 9. Мої перші гроші: Тематичний блок 2 «Поради свинки Скарбнички»	16		2	12	2	ДС, РМГ, УО, ІРЗ/ 10
Тема 10. Мої перші гроші: Тематичний блок 3 «Подорож гривні»	16		2	12	2	ДС, РМГ, УО, ІРЗ/ 10
Разом за модулем 2	90	6	12	66	6	60
Всього годин:	150	10	20	110	10	100

Таблиця 4
Заочна форма

1	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи розвитку фінансової грамотності населення						
Тема 1. Фінансова грамотність в Україні: стратегія, стандарти.	16	2		12	2	

Тема 2. Рамка фінансових компетентностей дорослого населення України.	14			12	2	
Тема 3. Рамка фінансових компетентностей дітей та молоді України	14			12	2	
Тема 4. Основи фінансової грамотності: як орієнтуватися у світі фінансів	18		2	14	2	ДС, РМГ, УО, ІРЗ/25
Разом за модулем 1	62	2	2	50	8	
Змістовий модуль 2. Методика формування фінансової грамотності дітей дошкільного віку в умовах ЗДО та сім'ї						
Тема 5. Форми і методи організації освітньо-виховної роботи, що сприяють розвитку фінансової грамотності дітей старшого дошкільного віку	14	2		12		
Тема 6. Роль родини в розвитку фінансової грамотності дитини старшого дошкільного віку	16		2	12	2	ДС, РМГ, УО, ІРЗ/25
Тема 7. Мої перші гроші: парціальна програма з розвитку фінансової грамотності та формування фінансових компетентностей у дітей старшого дошкільного віку	16		2	12	2	ДС, РМГ, УО, ІРЗ/25
Тема 8. Мої перші гроші: Тематичний блок 1 «Я – кмітливий покупець»	14			12	2	
Тема 9. Мої перші гроші: Тематичний блок 2 «Поради свинки Скарбнички»	14			12	2	
Тема 10. Мої перші гроші: Тематичний блок 3 «Подорож гривні»	14			12	2	
Разом за модулем 2	88	2	4	72	10	25
ІНДЗ						25
Всього годин:	150	4	6	122	18	100

Примітки: ^{1/} Teams, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті в дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРЗ – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Скласти словник термінів фінансової грамотності, адаптований для дітей старшого дошкільного віку.	8/10

2	Запропонувати міні-проект для дітей «Скарбничка моєї мрії» (розробити план реалізації, мету, очікувані результати).	8/10
3	Підготувати гру з елементами фінансової освіти для дітей старшого дошкільного віку.	6/8
4	Підготувати гру на тему «Монетки та банкноти» для дітей 5–6 років.	8/8
5	Розробити спрощену модель сімейного бюджету для гри з дітьми.	8/8
6	Написати сценарій казки про ощадливого героя (наприклад, «Їжачок, який збирав монетки»).	8/8
7	Розробити інформаційний буклет для батьків на тему «Як розвивати фінансову грамотність у дитини вдома?» (Поради, приклади ігор, щоденні ситуації).	8/8
8	Створити сценарій спільного заходу ЗДО і родини «Фінансова абетка для малят» (Формат: квест, майстер-клас, інтерактивна гра)	8/10
9	Скласти план консультації для батьків на тему «Фінансова поведінка дитини: як формувати позитивні навички?» (Мета, зміст, методи, очікувані результати).	8/8
10	Розробити анкету для вивчення ставлення батьків до фінансової освіти дітей.	8/8
11	Розробити рекомендації щодо формування фінансової грамотності вдома.	8/8
12	Сімейний проект: Запропонувати батькам і дітям створити «Скарбничку мрій».	8/8
13	Дослідити підходи до фінансової освіти дітей у різних країнах (наприклад, США, Фінляндія, Японія).	8/10
14	Провести міні-дослідження: спостереження за тим, як діти використовують знання про гроші в грі.	8/10
	Разом	110/122
		2

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового модульного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки».

Загальна оцінка за ОК складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен модуль: поточне оцінювання (аудиторні заняття); самостійна та індивідуальна роботи впродовж семестру. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. Наприкінці вивчення ОК, формою підсумкового контролю є залік. Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом.

Поточний контроль здійснено під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема усне опитування, захист проєктів, експрес-контроль (тестування), перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем тощо. Максимальний бал за кожен з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. Сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати **100**.

Таблиця 4

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
------------	--

10	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
8	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
6	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
4	Оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання освітнього компонента, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
2	Оцінюється робота здобувача освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи здобувача освіти без планування, проведення модульних контрольних робіт за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК (оцінювання за шкалою від 0 до 100).

Політика викладача щодо здобувача освіти (щодо відвідування занять): Пропущення лекційних та лабораторних занять дозволяється лише за наявності поважної причини. Через об'єктивні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, форс-мажор, працевлаштування за фахом тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі з використанням можливостей електронних курсів на платформі Office 365 (Microsoft Teams) за погодженням із викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності: жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки», що розміщується на сайті університету за посиланням.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Пропущені лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, здобувач освіти відпрацьовує згідно з графіком консультацій шляхом тестового контролю та виконання передбаченого програмою творчого завдання. Дедлайн відпрацювання пропущеного заняття – до закриття змістового модуля згідно розкладу. Також пропущені заняття можуть бути відпрацьовані шляхом зарахування результатів неформальної та інформальної освіти.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації

заборгованості з поточного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Зарахування результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті. Результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), зараховуються за наявності відповідного документу (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), які визначають тематику, обсяги та перелік результатів навчання. Для зарахування визнаються сертифікати, отримані на платформі відкритих онлайн-курсів Prometheus або інших ресурсах, а також сертифікати, отримані за участь у конференціях, семінарах, тренінгах, підвищеннях кваліфікації, наукові публікації (тези, статті), тематика яких відповідає змісту освітнього компонента (окремій темі чи змістовому модулю) і дозволяє набрати здобувачу освіти певну кількість балів (10 балів за 1 публікацію; за сертифікат зі вказаною кількістю годин зараховуються бали за відповідну кількість аудиторних годин). Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання. Зарахування результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті відбувається відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

V. Підсумковий контроль

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Він проводиться у формі семестрового заліку та полягає в оцінці засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з освітнього компонента на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних занять, індивідуальної роботи, самостійної роботи. Модульні контрольні роботи не плануються і не проводяться.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	
82–89	

75–81	Зараховано
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Анна Гресь. Фінансова грамотність для дітей. 5–7 років. Перший крок до мільйона. Київ: Основа, 2024. 48 с.
2. Біденко С. Як розповісти дітям про гроші: 100 домашніх ігор і практик для розвитку фінансової грамотності дітей від 2 до 16 років. Харків: Основа, 2016. 124 с.
3. Лібер Рон. Як говорити з дітьми про гроші. – К.: Наш Формат, 2019. 192 с.
4. Національна стратегія розвитку фінансової грамотності до 2030 року [Національна стратегія розвитку фінансової грамотності до 2030 року](#)
5. Рамка фінансових компетентностей дітей та молоді України (до 18 років) [Фінграмотність - Центр фінансових знань "Талан"](#)
6. Рамка фінансових компетентностей дорослого населення України [Фінграмотність - Центр фінансових знань "Талан"](#)
7. Ролік В., Гавриш Н., Косенчук О., Піроженко Т. Мої перші гроші: парціальна програма з розвитку фінансової грамотності та формування фінансових компетентностей у дітей старшого дошкільного віку / Вікторія Ролік, Наталя Гавриш, Ольга Косенчук, Тамара Піроженко. Київ, 2024. 45 с.
8. Фінансова грамотність: інтерактив. електрон. посіб. / авт. кол.; за ред. Т. С. Смовженко; М-во освіти і науки України. Київ, 2014. 1 електрон. диск.
9. Фінансова грамотність: підручник / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. Київ, 2014. 316 с.
10. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ: Кондор, 2017. Ч. 1: Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України. 1024 с.
11. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ : Кондор, 2018. Ч. 2: Банківська система України, загальні поняття про облік, аудит та економічний аналіз в умовах ринкової економіки. 400 с.

Додаткова

1. Кові С. Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей: потужні інструменти розвитку особистості; пер. з англ. О. Любенко. 2-ге вид., стер. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. 382 с.
2. Рікардз Дж. Валютні війни. Витоки наступної світової кризи; пер. з англ. Д. Тавровецький. Київ: Наш формат, 2018. 327 с.
3. Талер Р. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення; пер. з англ. С. Крикуненко. Київ: Наш формат, 2018. 462 с.
4. Фергюсон Н. Еволюція грошей. Фінансова історія світу; пер. з англ. К. Діса. Київ: Наш формат, 2017. 380 с.

Інтернет-ресурси та інші джерела

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України № 33 від 12.01.2021 р. / Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку /Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/12ta1d3vfwTtFhITpMTcJ-NO3SISU47Gd/view>
3. Про дошкільну освіту: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2628-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
5. Програми розвитку дітей дошкільного віку / Департамент освіти і науки Запорізької міської ради. URL: <https://osvita.city/osvita/doskilna-osvita/programi-rozvitku-ditej-doskilnogo-vidku>
6. Національний банк України. URL: <https://www.bank.gov.ua>
7. Школа кібербезпеки на сайті Української міжбанківської Асоціації членів платіжних систем «ЄМА». URL: <https://ema.com.ua/citizens/cyber-safety-school>